

Onderwijs

Over het Nijmeegse onderwijs zijn zowel positieve als negatieve conclusies te trekken. Positief is dat de Nijmeegse leerlingen, ondanks een hoog aandeel leerlingen met lage startkansen, Cito-scores halen die vergelijkbaar zijn met het landelijk gemiddelde. Ook ligt het aandeel middelbare scholieren dat HAVO/VWO bezoekt in Nijmegen traditioneel hoog.

Maar er zijn ook negatieve indicaties. Het aandeel kinderen dat naar het SBO of SO gaat is hoog en stijgend. Kinderen met een lage startkans halen iets lagere Cito-scores dan de vergelijkbare groep in heel Nederland. Het MBO kent een hoog verzuim en een hoge voortijdige schooluitval.

Tenslotte zijn er ook ontwikkelingen die niet als positief of negatief te duiden zijn. Zo neemt het gebruik van het kinderdagverblijf nog steeds toe, terwijl het bezoek aan peuterspeelzalen achteruit loopt. En van het ongeveer constante aantal basisscholieren wonen er steeds meer in Nijmegen-Noord, waardoor veel basisscholen in de rest van de stad krimpen.

I. KINDEROPVANG EN PEUTERSPEELZALEN

Gebruik kinderopvang stijgt flink

Het gebruik van kinderopvangvoorzieningen is de laatste jaren sterk toegenomen¹. In 2009 bezochten ongeveer 2.700 Nijmeegse kinderen een kinderdagverblijf, een even grote groep ging naar de buitenschoolse opvang (BSO). In vergelijking tot 2005 is het BSO-gebruik meer dan verdubbeld, het bezoek aan het kinderdagverblijf ongeveer met een kwart toegenomen.

	2005	2006	2007	2008	2009
kinderdagverblijf (als % 0-3)	32%	34%	36%	40%	41%
peuterspeelzaal (als % 2-3)	50%	50%	52%	48%	44%
BSO (als % basisgeneratie)	9%	11%	14%	19%	21%

Illustratie 1: gebruik kinderopvang 2005-2009

Bron: opgave opvanginstellingen, bewerking O&S

Maar bezoek aan peuterspeelzaal loopt sterk terug

Het bezoek aan de peuterspeelzalen is absoluut en relatief gezien teruggelopen. Deels kan dat samenhangen met de stijging van het gebruik van de kinderdagverblijven. Een kind gaat meestal of naar een kinderdagverblijf, of naar de peuterspeelzaal. Dubbel gebruik komt maar beperkt voor.

Totaal bereik teruggelopen?

Samen hebben kinderopvang en peuterspeelzaal in 2009 een (minimaal) bereik van ruim 80% onder de 2- en 3-jarigen. Dat is een paar procent lager dan in voorafgaande jaren. Of deze daling werkelijk is of het gevolg van een onvolledig beeld (van niet alle particuliere aanbieders van kinderopvang zijn gebruiksgegevens bekend) is niet te zeggen. In absolute cijfers: ongeveer 600 Nijmeegse 2- en 3-jarigen bezoeken, voor zover bekend, noch een peuterspeelzaal noch een kinderdagverblijf.

Tussen de Nijmeegse wijken zie je een groot verschil in bezoek van speelzaal en dagverblijf. In de meeste Dukenburgse en Lindenholtse wijken (met uitzondering van de Weezenhof en 't Broek) is het gebruik van het kinderdagverblijf erg laag, 10-25%. In sommige wijken binnen Oost en Midden kan het aandeel kinderen op een dagverblijf daarentegen oplopen tot 60-70%.

Maar juist in de wijken met een laag gebruik van kinderdagopvang zie je een hoog gebruik van de peuterspeelzaal. In het aandeel kinderen, dat minstens een van beide voorzieningen bezoekt, zit dan ook veel minder variatie tussen de wijken.

Taalstimulering vooral in aandachtsgebieden

Vooraf bij peuterspeelzalen, maar ook bij kinderdagverblijven kunnen kinderen meedoen aan programma's voor taalstimulering. In totaal volgt ruim een kwart van de 2- en 3-jarigen zo'n programma. In de wijken Dukenburg, Lindenholt en Oud-West en onder Turkse en Marokkaanse kinderen is de deelname echter veel hoger: van hen doet tot de helft/drie kwart mee aan taalstimulering.

¹ Er zijn steeds meer partijen op de markt die kinderopvang aanbieden. Niet alle aanbieders maken gebruiksgegevens bekend. Daardoor is het steeds lastiger een totaal beeld van de kinderopvang te schetsen. De in deze paragraaf genoemde cijfers zijn voornamelijk gebaseerd op het aanbod van de KION en geven dus een ondergrens van het gebruik aan.

II. PRIMAIR ONDERWIJS

Aantal basisscholieren al jarenlang constant, wel veel verschuivingen door stad

Het aantal kinderen in de "basisgeneratie"² ligt voor Nijmegen al jarenlang op hetzelfde niveau: rond de 13.000. Op wijk- en stadsdeelniveau is er echter wel degelijk sprake van behoorlijke verschuivingen. Zo is de omvang van de basisgeneratie in elk van de stadsdelen Oost, Oud-West, Midden, Zuid, Dukenburg en Lindenholt met 150-250 kinderen gedaald. Tegelijkertijd nam de omvang van de basisgeneratie in Noord met meer dan 800 kinderen toe.

Niet alle kinderen uit de basisgeneratie gaan naar de basisschool. Sommige bezoeken een school voor speciaal onderwijs, sommige gaan al naar het voortgezet onderwijs. In totaal zitten er op de 41 Nijmeegse basisscholen ruim 12.000 leerlingen. De demografische schommelingen in wijken hebben hun weerslag op de ontwikkeling van het aantal leerlingen op de verschillende scholen. Bovendien hebben scholen soms ook te maken met een toe- of afname in populariteit. Bij elkaar kan dat voor vrij forse wijzigingen in het leerlingaantal zorgen.

De afgelopen 5 jaar waren er in Nijmegen 18 krimpende scholen, meer dan een paar jaar daarvoor. In de Stadsmonitor 2007 werden er 12 krimpende scholen geteld. Bij 5 scholen zakte het aantal leerlingen de afgelopen 5 jaar zelfs meer dan een kwart. Bij deze scholen daalde zowel het aantal kinderen in het verzorgingsgebied als de belangstelling onder deze kinderen/ouders voor de school.

Bij 3 scholen (m.n. in de Waalsprong) is het aantal leerlingen meer dan een kwart gestegen.

groei 25%+	3
groei 10-25%	3
stabiel	17
afname 10-25%	13
afname 25%+	5

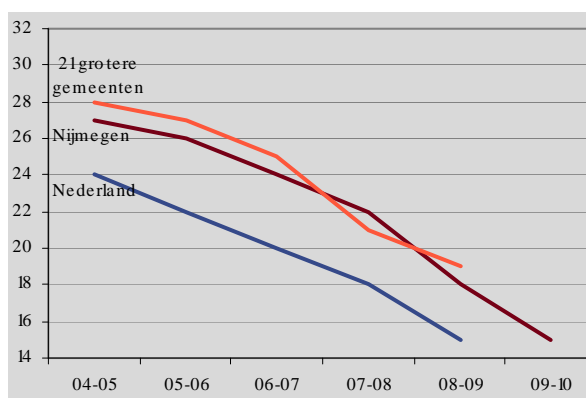
Illustratie 2: aantal basisscholen naar toe- of afname leerlingaantal tussen 2003-2004 en 2008-2009

Bron: ILT (leerlingtellingen)

Aandeel leerlingen met lage startkansen daalt

Via de "gewichtenregeling" krijgen basisscholen extra capaciteit om leerlingen met lage startkansen te begeleiden. Tot het schooljaar 2005-2006 werd per leerling de startkans bepaald op basis van etniciteit en opleidingsniveau van de ouders. Sinds dat schooljaar is alleen nog het opleidingsniveau relevant. Volgens de nieuwe regels heeft een kind minder snel een gewicht, een lage startkans, dan in de oude definitie. De nieuwe definitie wordt in de loop van 4 jaar, jaarlijks voor ongeveer een kwart van de kinderen, ingevoerd.

De daling van het aandeel leerlingen met lage startkansen, die overigens ook voor de invoering van de nieuwe definitie al zichtbaar was, wordt minstens ten dele hierdoor verklaard.

Illustratie 3: aandeel leerlingen met lage startkansen (gewicht-leerlingen), 2004-2005/2009-2010

In het schooljaar 2008-2009 had bijna 20% van de Nijmeegse basisscholieren een lage startkans. Dat is iets meer dan landelijk: in heel Nederland gold dat voor ongeveer 15% van de basisscholieren. Het wat hogere percentage in Nijmegen is een algemeen stedelijk verschijnsel. Het aandeel leerlingen met lage slaagkansen ligt in steden van een vergelijkbare omvang op hetzelfde niveau.

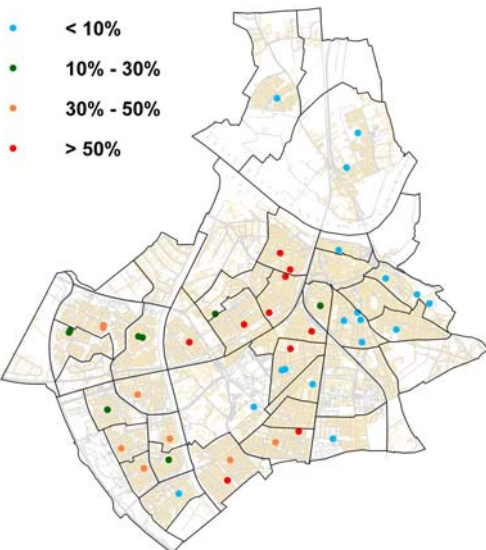
Op 1 oktober 2009, het eerste moment dat alle leerlingen volgens de nieuwe regels zijn ingedeeld, is het aandeel leerlingen met een lage startkans op de Nijmeegse basisscholen gezakt tot 15%

De leerlingen met lage startkansen wonen niet gelijkmatig gespreid over de stad: op 8 basisscholen (met in totaal 10 locaties) heeft meer dan 50% van de kinderen een lage startkans. Vooral scholen aan de westkant van de stad hebben vaak veel leerlingen met een lage startkans.

Daarnaast zijn er ook 17 basisscholen met nauwelijks of geen leerlingen met een lage startkans.

² 4-11-jarigen en 30% van de 12-jarigen

Gewichtsleerlingen in het basisonderwijs

Illustratie 4: aandeel leerling met lage startkansen per basisschool, schooljaar 2008-2009
Bron: ILT (leerlingtellingen)

De scholen met veel leerlingen met lage startkansen zijn vaak Open WijkScholen. Op de 14 basisscholen die deel uitmaken van een Open WijkSchool zijn voorzieningen op het gebied van onderwijs, zorg en welzijn geïntegreerd. Open WijkScholen richten zich niet alleen op kinderen, maar ook op hun ouders en de wijkbewoners.

Scholen niet altijd afspiegeling wijk

Juist in de aandachtsgebieden staan veel scholen met een hoog aandeel kinderen met lage startkansen. Dit is/lijkt heel logisch: hier wonen immers veel mensen met een laag opleidingsniveau. Zijn de leerlingpopulaties van deze scholen gewoon een afspiegeling van de wijkbevolking?

Deze vraag is niet goed te beantwoorden omdat we geen overzicht hebben van de startkansen van kinderen naar woonplek. Een benadering is om te kijken naar de etniciteit van ouders en kinderen want een niet-westerse achtergrond gaat relatief vaak samen met een laag opleidingsniveau.

In heel Nijmegen heeft 21% van de basisscholieren een niet-westerse herkomst. Per school varieert dat van een paar procent tot meer dan 60%. In Illustratie 5 laten we zien hoe het aandeel niet-westerse leerlingen op een school zich verhoudt tot het aandeel kinderen met niet-westerse herkomst dat in het gebied rond de basisschool woont.

aandeel niet-westers onder scholieren	in vergelijking tot cirkel 600 meter rond school				
	minder	ongeveer gelijk	meer	veel meer	totaal
t/m 20%	3	17			20
21-40%		7	3	1	11
41-60%		2	3	2	7
60+%				2	2
totaal	3	26	6	5	20

Illustratie 5: aandeel niet-westerse leerlingen in vergelijking tot aandeel niet-westerse kinderen in cirkel 600 meter rond school³, schooljaar 2008-2009

Bron: Leerplichtbestand gemeente Nijmegen, Gemeentelijke Basis Administratie

Op 9 van de Nijmeegse basisscholen is meer dan 40% van de leerlingen niet-westerse van herkomst. Bij twee daarvan is dat een aardige afspiegeling van de buurtbevolking. Bij de andere 7 is er sprake van een oververtegenwoordiging van etnische groepen, bij 4 zelfs van een sterke oververtegenwoordiging. Daar staan 3 scholen tegenover die duidelijk minder kinderen met een niet-westerse achtergrond hebben dan het omliggende gebied.

30% leerlingen bezoekt school verder weg

Dat de leerlingpopulatie niet altijd een afspiegeling is van de wijkbevolking kan het gevolg zijn van "voorbijloopgedrag": ouders kiezen voor een andere school die een stuk verder weg is vanwege kenmerken van of beeldvorming over de wijk/school. Voor heel Nijmegen geldt dat ongeveer 30% van de basisschooll leerlingen een school bezoekt die meer dan 300 meter verder van huis ligt dan de dichtstbijzijnde basisschool. In de afgelopen jaren is dit voorbijlopen niet sterker, maar ook niet minder sterk geworden.

	absoluut	relatief
naar dichtstbijzijnd	5839	50%
max. 300 m verder	2326	20%
meer dan 300m verder	3530	30%

Illustratie 6: woon-schoolafstand basisonderwijs, schooljaar 2008-2009

Bron: Leerplichtbestand gemeente Nijmegen

³ "meer" betekent dat het aandeel niet-westers onder de leerlingen 20 tot 40% hoger is dan onder de kinderen in het omliggend gebied, "veel meer" dat het aandeel op school meer dan 40% hoger is.

Bij ongeveer 10 van de Nijmeegse basisscholen zie je dat het aandeel “voorbijlopers” veel hoger is dan dit gemiddelde. Daarbij zijn de volgende patronen te herkennen:

- Scholen in aandachtsgebieden hebben vaker te maken met een hoog aandeel voorbijlopers. Niet in alle wijken/bij alle scholen speelt dit echter even sterk. Meestal, maar niet altijd, komt voorbijlopen meer voor bij autochtone dan allochtone kinderen.
- Scholen met een hoog aandeel gewichtsleerlingen en leerlingen van niet-westerse herkomst hebben vaker een hoog aandeel voorbijlopers.
- Scholen met een uitgesproken karakter (islamitisch basisonderwijs, montessori-onderwijs) hebben vaker een hoog percentage voorbijlopers.

Start centrale aanmelding basisonderwijs

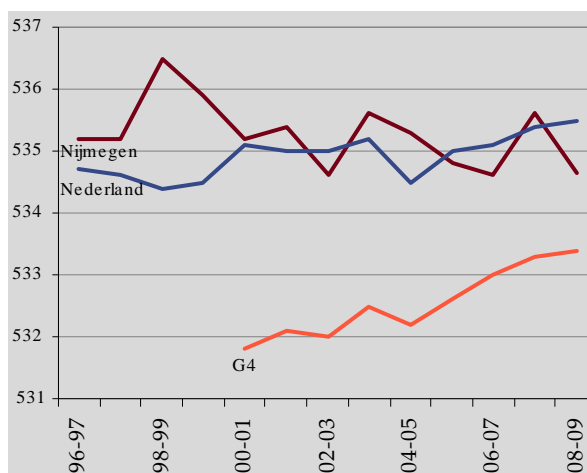
Sinds voorjaar 2009 draait in Nijmegen een centraal aanmeldpunt (de Schoolwijzer) voor het reguliere basisonderwijs. Met centrale aanmelding streven de Nijmeegse schoolbesturen meerdere doelen na: een betere voorlichting aan ouders, gelijke kansen voor kinderen om op een voorkeurschool te komen en een betere afspiegeling tussen wijk en school.

In september 2009 waren er via de Schoolwijzer 339 leerlingen voor het schooljaar 2009-2010 aangemeld en al 388 voor het schooljaar 2010-2011. In totaal zullen in 2009-2010 ongeveer 1.500 kinderen voor het eerst naar de basisschool gaan. Bij de start van de Schoolwijzer is afgesproken dat al bestaande inschrijvingen gehandhaafd blijven. Daarom zijn niet alle nieuwe leerlingen via de Schoolwijzer aangemeld.

Van de 339 leerlingen voor het jaar 2009-2010 zijn er 27 (8%) niet op de eerste voorkeurschool geplaatst omdat het maximale aantal leerlingen voor groep 1 al was bereikt.

Vooraf opleidingsniveau ouders beïnvloedt Cito-score

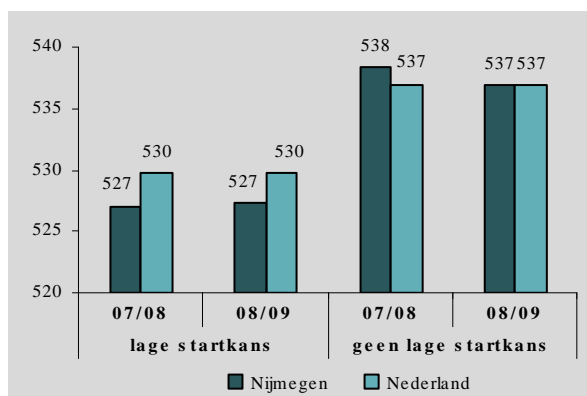
Gemiddeld scoren de Nijmeegse leerlingen uit groep 8 rond de 535 op de Cito-toets. Dit is ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde.

Illustratie 7: gemiddelde Cito-scores in Nijmegen en Nederland
Bron: opgave scholen en Cito

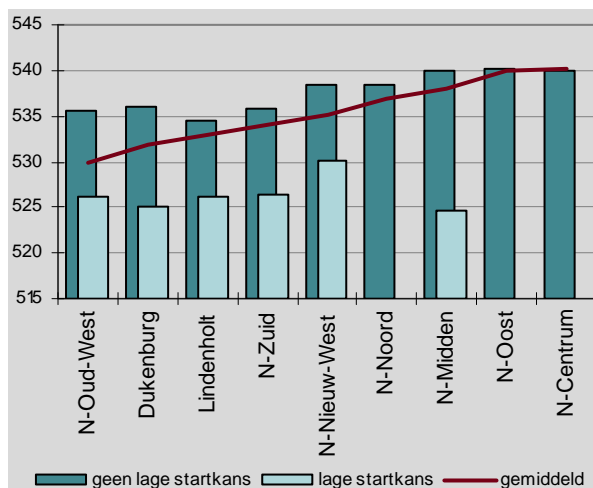
De hoogte van de Cito-scores hangt sterk samen met opleidingsniveau van de ouders. Leerlingen met een lage startkans (ouders met een laag opleidingsniveau) halen gemiddeld een Cito-score tussen 525 en 530, de overige leerlingen een score tussen 536-538.

Nijmeegse leerlingen zonder lage startkansen halen over het algemeen Cito-scores die gelijk aan of beter zijn dan die van de vergelijkbare groep in Nederland. Kinderen met een lage startkans scoren in Nijmegen echter iets lager dan landelijk gemiddeld. Wat hiervoor de reden is weten we (nog) niet. Mogelijk verschillen leerlingen met een lage startkans in Nijmegen (en andere steden) van lage startkans-leerlingen in kleinere gemeenten.

Illustratie 8: Cito-scores Nijmegen en Nederland, naar startkansen leerling, schooljaar 2007-2008 en 2008-2009
Bron: opgave scholen en Cito

De variatie in Cito-scores tussen stadsdelen en wijken is voor een deel terug te voeren op de grote of juist beperkte aanwezigheid van leerlingen met een lage startkans. In Oud-West hebben alle scholen veel leerlingen met een lage startkans. Deze leerlingen halen een voor hun achtergrond gemiddelde Cito-score die echter wel een sterke (drukkende) invloed heeft op het gemiddelde van het stadsdeel.

Illustratie 9: Cito-score per stadsdeel⁴, gemiddelde schooljaar 2006-2007/2007-2008/2008-2009

Bron: opgave scholen

Ook de lagere score van (niet-westerse) etnische groepen in de Cito-toets hangt voor een groot deel met de startkans samen. Niet-westerse kinderen met een lage startkans scoren zeker zo hoog als westerse/autochtone kinderen met een lage startkans. De totale score voor niet-westerse kinderen komt laag uit omdat veel van hen ouders met een lage opleiding hebben, terwijl dat bij autochtone en westerse kinderen veel minder het geval is.

Steeds meer leerlingen naar speciaal onderwijs

Behalve in het basisonderwijs kunnen kinderen ook terecht in het speciaal basisonderwijs (voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden) of in het speciaal onderwijs (voor kinderen met een handicap of zeer ernstige leer- of opvoedingsproblemen). In Nijmegen gaat van de groep kinderen in de basisschoolleeftijd ongeveer 93% naar het reguliere basisonderwijs en 7% naar het speciaal basisonderwijs of speciaal onderwijs.

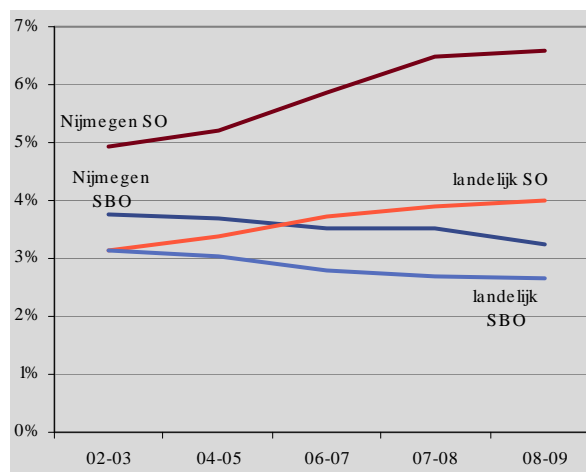
⁴ Het aantal leerlingen met lage startkansen in Centrum, Oost en Noord is te klein om een gemiddelde Cito-score aan te geven.

	absoluut	relatief
basisschool	11652	93,2%
SBO	420	3,4%
SO -12 jaar	431	3,4%
totaal	12503	100%

Illustratie 10: percentage Nijmeegse kinderen in basisschoolleeftijd naar schoolsoort, schooljaar 2008-2009
Bron: Leerplichtbestand gemeente Nijmegen

In aandachtsgebieden is het bezoek aan het SBO ongeveer 3x zo hoog als in de overige wijken van de stad, het bezoek aan het SO eens zo hoog.

In vergelijking met Nederland als geheel is het aandeel Nijmeegse kinderen dat het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs bezoekt aan de hoge kant⁵.

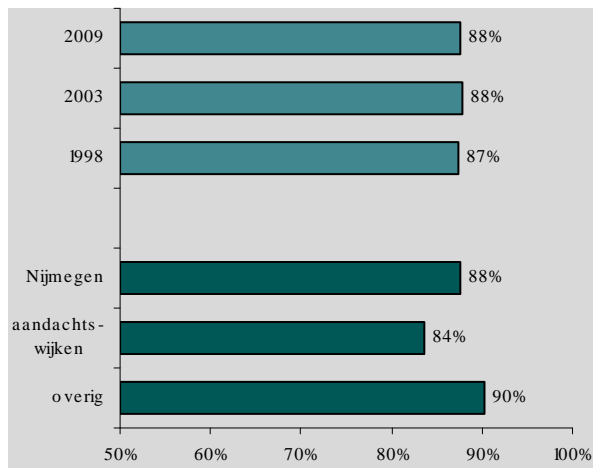
Illustratie 11: kinderen naar SO en SBO als onderdeel van totaal leerlingen BO/SO/SBO, schooljaar 2008-2009
Bron: Leerplichtbestand gemeente Nijmegen en CBS

De ontwikkeling in de laatste jaren is in Nijmegen wel vergelijkbaar met die in Nederland: terugloop van het aantal kinderen dat naar het speciaal basisonderwijs gaat, toename van het aantal kinderen dat het speciaal onderwijs bezoekt. De toename in het speciaal onderwijs komt voor het grootste deel voor rekening van speciaal onderwijs aan kinderen van 13 jaar en ouder.

⁵ In de landelijke cijfers zijn de leerlingen van het VSO en de leerlingen van het SO van 13 jaar en ouder ook inbegrepen. Daarom zijn in de figuur deze leerlingen ook in het Nijmeegse cijfer meegerekend. Het aandeel SO-leerlingen is dan voor Nijmegen ruim 6%, ipv de 3,4% uit Illustratie 10

Bijna 90% ouders tevreden met onderwijs

In de Stadspeilingen wordt om de paar jaar de tevredenheid met het basisonderwijs gemeten. Steeds geeft ongeveer 90% van de ouders aan tevreden over het basisonderwijs te zijn. Het niveau van tevredenheid in aandachtsgebieden is iets lager dan in de rest van de stad.

Illustratie 12: percentage ouders tevreden met basisonderwijs
Bron: Stadspeilingen 1998, 2003 en 2009, O&S

III. VOORTGEZET ONDERWIJS

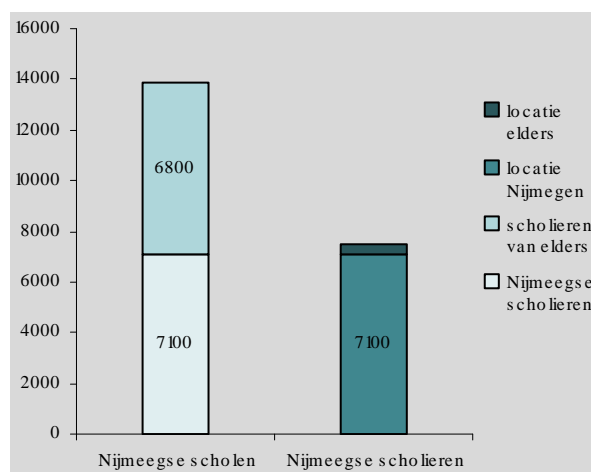
Helft VO-leerlingen komt uit regio

Basisonderwijs is bijna volledig een lokale aangelegenheid: nagenoeg alle Nijmeegse kinderen gaan naar een Nijmeegse basisschool en op Nijmeegse basisscholen zitten meestal slechts incidenteel kinderen van buiten Nijmegen.

Bij het voortgezet onderwijs ligt dat anders. Hoewel ook de gemeenten rond Nijmegen eigen scholen voor voortgezet onderwijs hebben komen er veel leerlingen uit de regio in Nijmegen naar school. Op de 13 Nijmeegse VO-scholen zitten in totaal zo'n 14.000 leerlingen. Bijna de helft van hen komt uit de gemeenten rondom de stad.

Omgekeerd is het aantal Nijmeegse leerlingen dat een school buiten de stad bezoekt maar heel laag: ongeveer 400, 5% van het totaal aantal VO-leerlingen. De helft van hen bezoekt het Notre Dame in Ubbergen.

Alle onderwijsniveaus trekken leerlingen van buiten de stad. Op vmbo-t, havo en vwo komt ruim de helft uit de regio, op de lagere niveaus ongeveer 40%.

Illustratie 13: woonplaats en schoollocatie voortgezet onderwijs, schooljaar 2008-2009

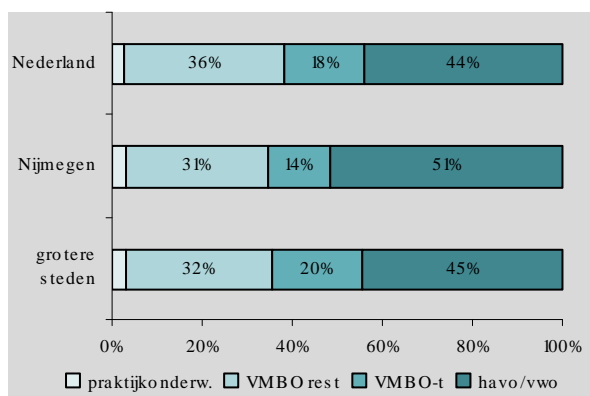
Bron: opgave VO-scholen en Leerplichtbestand gemeente Nijmegen

Groot deel scholieren naar havo/vwo

Pas in het 3^e leerjaar van het voortgezet onderwijs is het mogelijk een overzicht te geven van het niveau van onderwijs. Voor die tijd zitten veel leerlingen in combinatie-/brugklassen.

Ongeveer de helft van de 3^e-klassers uit Nijmegen volgt onderwijs op havo/vwo-niveau. Dat is een hoog aandeel, vergeleken met de situatie in heel Nederland. Ook in vergelijking met andere grotere steden is het aandeel havo/vwo hoog.

Deze oververtegenwoordiging van havo-/vwo-scholieren in Nijmegen is al jarenlang zichtbaar.

Illustratie 14: niveau 3^e-klassers, schooljaar 2008-2009

Bron: opgave VO-scholen en CBS

Voortgezet speciaal onderwijs

Naast de 7.500 Nijmeegse kinderen die het reguliere VO-onderwijs bezoeken zijn er ook ruim 400 kinderen die naar voortgezet speciaal onderwijs of, als 12+-er, naar het speciaal onderwijs. De overgrote meerderheid van hen bezoekt een school in Nijmegen of de directe omgeving. Vooral het bezoek aan "cluster-4-scholen" (voor kinderen met gedragsproblemen en/of psychiatrische problemen) is de laatste jaren gestegen.

Verschillen in onderwijsniveau binnen

Nijmegen

Binnen Nijmegen zijn er behoorlijke verschillen in onderwijsniveau te zien.

Vooral in het stadsdeel Oud-West gaan er relatief veel leerlingen naar de lagere vmbo-niveaus. Ook in Nieuw-West, Zuid en Dukenburg en Lindenholt ligt het aandeel leerlingen dat havo/vwo volgt ruim onder het gemiddelde. In Oost daarentegen zit bijna driekwart van de 3^e-klassers op havo/vwo.

Van de scholieren met een niet-westerse achtergrond volgt minder dan een derde een opleiding op havo/vwo-niveau. Bij autochtone en westerse scholieren is dat meer dan de helft.

Deze patronen zijn door de jaren heen stabiel. Binnen Nijmegen is geen sprake van een stijgend aandeel havo/vwo-ers onder niet-westerse leerlingen of onder leerlingen uit stadsdelen met een sociaal-economisch ongunstige positie.

	VSO/SO/ PRO	rest VMBO	VMBO-t	havo/vwo
N-Oud-West	8%	51%	15%	25%
Lindenholt	9%	34%	14%	42%
Dukenburg	8%	37%	13%	43%
N-Zuid	7%	37%	14%	43%
N-Nieuw-West	5%	32%	19%	43%
N-Noord	7%	29%	20%	44%
Nijmegen	7%	30%	13%	49%
N-Centrum	3%	28%	10%	59%
N-Midden	5%	18%	8%	69%
N-Oost	7%	12%	11%	70%
niet westers	11%	42%	16%	31%
autochtoon/ westers	6%	27%	13%	55%

Illustratie 15: niveau 3^e-klassers, schooljaar 2008-2009

Bron: opgave VO-scholen

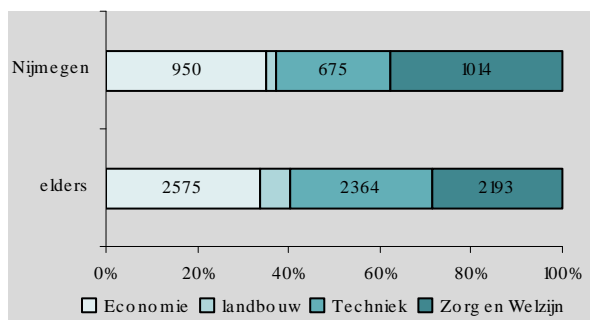
IV. MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS

Kwart MBO-studenten komt uit Nijmegen

In Nijmegen zijn twee instellingen voor MBO. Een heel grote, het ROC, en een kleinere, de Helicon. Samen hebben ze in het schooljaar 2008-2009 meer dan 10.000 MBO-leerlingen. In vergelijking tot de voorafgaande jaren is het aantal MBO-studenten met ongeveer 1.000 afgenomen. Dat is volledig terug te voeren op een terugloop van het aantal oudere leerlingen (30+ jaar) van buiten de stad. Het aantal Nijmegenaren dat een MBO-opleiding in Nijmegen volgt is gelijk gebleven: ruim 2.700 leerlingen, ongeveer een kwart.

Vier sectoren

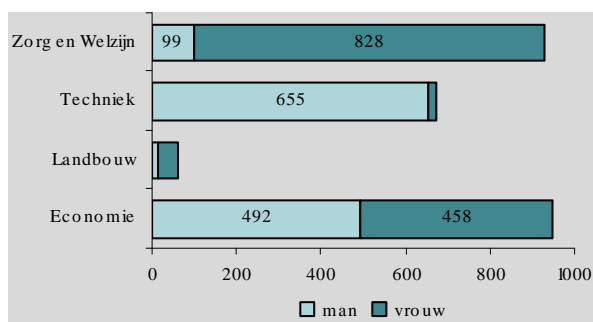
Binnen het Nijmeegse MBO worden vier sectoren onderscheiden. De Nijmeegse MBO-leerlingen volgen weinig onderwijs in de sector Landbouw, ook in de sector Techniek zijn zij wat ondervertegenwoordigd. Nijmeegse MBO-ers kiezen relatief juist vaak voor Zorg en Welzijn.

Illustratie 16: studenten MBO, in en buiten Nijmegen wonend, naar sector, schooljaar 2008-2009

Bron: opgave ROC en Helicon

In totaal zitten er ongeveer evenveel mannen als vrouwen op het MBO. Per sector is het beeld echter heel uiteenlopend: bij Techniek bijna alleen mannen, bij Zorg en Welzijn vrijwel volledig vrouwen. Alleen in de sector Economie is de man/vrouw-verhouding in evenwicht.

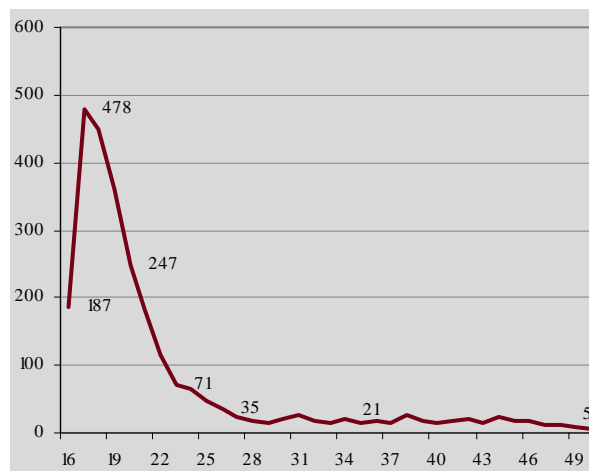

Illustratie 17: Nijmeegse MBO-ers naar sector en geslacht, schooljaar 2008-2009

Bron: opgave ROC en Helicon

MBO niet alleen voor jongeren

De meeste MBO-studenten zijn 17, 18 of 19 jaar oud. In totaal volgt bijna 20% van de Nijmegenaren van deze leeftijd een MBO-opleiding.

Illustratie 18: Nijmeegse ROC-studenten naar leeftijd, schooljaar 2008-2009

Bron: opgave ROC

Toch is het MBO niet alleen maar een opleiding voor jongeren. 15% van de Nijmeegse MBO-studenten is ouder dan 30 jaar. Van alle studenten aan het ROC en Helicon zelfs 20%.

V. HOGER ONDERWIJS

Aantal studenten blijft stijgen

Het aantal mensen dat een opleiding volgt aan de Radboud Universiteit (RU) of de Nijmeegse vestigingen van de HAN stijgt gestaag. Het aantal HAN-studenten is sinds begin van de eeuw verdubbeld. Bij de RU is de stijging minder groot: in de eerste paar jaar van deze eeuw was er nog sprake van een toename van een paar duizend. De laatste jaren bedraagt de stijging van het aantal studenten hoogstens enkele honderden.

	universiteit			HAN		
	Nijmegen	elders	totaal	Nijmegen	elders	totaal
01-02	7283	6522	13805	1992	6378	8370
02-03	7555	7490	15045	1961	6948	8909
03-04	7900	8186	16086	2088	7939	10027
04-05	8408	8415	16823	2410	9693	12103
05-06	8613	8750	17363	2787	10519	13306
06-07	8255	8707	16962	2895	11946	14841
07-08	8039	9398	17437	3124	12392	15516
08-09	8367	9402	17769	3717	12673	16390

Illustratie 19: aantal studenten RU en HAN, naar woonplaats
Bron: opgave onderwijsinstellingen

Vooraf RU-studenten wonen in Nijmegen

Van de RU-studenten woont ongeveer de helft in Nijmegen, van degenen die een opleiding volgen aan de HAN bijna een kwart.

Andersom bezien, vanuit de stad, betekent dat dat 8% van de inwoners een opleiding aan de universiteit of hogeschool volgt. In sommige wijken maken studenten een relevant aandeel van de bevolking uit. Zo is in de wijken Groenewoud, Heijendaal en het Stadscentrum rond een kwart van de inwoners student. In de rest van de wijken in Nijmegen-Oost (Hengstdal uitgezonderd) bedraagt het aandeel studenten meestal 10-20%.

VI. VERZUIM EN VOORTIJDIG SCHOOLVERLATEN

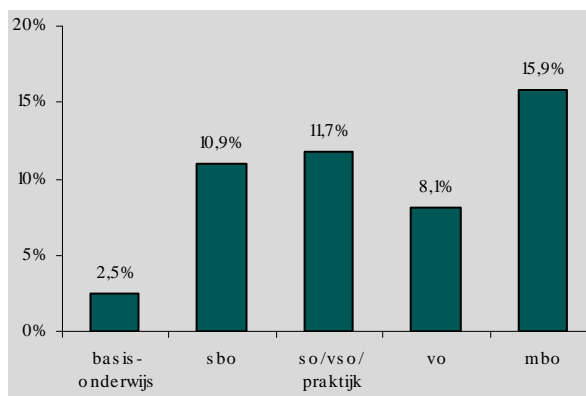
Leer- en kwalificatieplicht

Iedereen tussen de 5 en 16 jaar oud is leerplichtig en moet 5 dagen per week onderwijs volgen. De 16- en 17-jarigen zijn "kwalificatieplichtig". Dat wil zeggen dat zij verplicht zijn onderwijs te volgen, eventueel in deeltijd, tot zij een "startkwalificatie" (diploma op havo/vwo- of MBO-2-niveau) hebben behaald. Voor mensen van 18 tot en met 23 geldt dit niet meer als een plicht, maar probeert de overheid wel zeer sterk te stimuleren dat dit minimale opleidingsniveau gehaald wordt.

Steeds meer meldingen bij Leerplicht

Het aantal meldingen dat bij Bureau Leerplicht wordt gedaan neemt al enige jaren toe. In het schooljaar 2008-2009 waren er zo'n 1.500 meldingen, die betrekking hadden op in totaal 1.300 kinderen. Vijf jaar geleden lagen beide cijfers zo'n 300 lager. De meldingsbereidheid van scholen is een belangrijke factor ter verklaring van het aantal meldingen dat bij Leerplicht binnenkomt. Een stijging van het aantal meldingen hoeft dus niet het gevolg te zijn van een stijging van het verzuim. De meeste meldingen gingen over afwezigheid op de ingeschreven school (spijbelen, te laat komen).

Veel verzuim bij speciaal onderwijs en MBO

Illustratie 20: percentage leerlingen per onderwijssoort waarmee contact is, schooljaar 2008-2009

Bron: leerplichtadministratie gemeente Nijmegen

Op de basisscholen hebben relatief weinig kinderen te maken met Bureau Leerplicht.

In het speciaal (basis) onderwijs, waar in absolute aantallen veel minder kinderen heengaan, ligt het percentage kinderen over wie meldingen worden gedaan bij Leerplicht boven de 10%. Het allerhoogste contactpercentage scoort het MBO, van de ongeveer 700 Nijmeegse 16- en 17-jarigen die een MBO-opleiding volgden kregen er meer dan 100, 15%, een melding bij Bureau Leerplicht. Door een verbeterde samenwerking tussen ROC en gemeente

is 2008-2009 het eerste schooljaar waarvoor deze mate van verzuim zo duidelijk in beeld is.

Voortijdig schoolverlaten

Wanneer een leerling zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat, is er sprake van voortijdig schoolverlaten (VSV). Het opsporen van voortijdig schoolverlaters gebeurt de laatste jaren door een landelijke vergelijking van ingeschreven en geslaagde leerlingen op alle scholen in Nederland (Centrale Financiële Instelling).

Uitval voortgezet onderwijs op gemiddeld niveau

In het schooljaar 2007-2008 stopten er 119 in Nijmegen wonende leerlingen van het voortgezet onderwijs, zonder een startkwalificatie te hebben gehaald. Dat is 1,6% van het totaal aantal leerlingen in deze sector.

	'05-'06	'06-'07	'07-'08
aantal Nijmegen	169	167	119
Nederland	1,8%	1,7%	1,5%
Groningen	1,8%	1,8%	1,4%
Den Bosch	2,1%	2,0%	1,5%
Enschede	2,1%	1,7%	1,5%
Nijmegen	2,3%	2,2%	1,6%
Arnhem	2,4%	2,4%	1,6%
Breda	2,2%	2,2%	1,6%
Apeldoorn	2,2%	1,8%	1,8%
Leiden	1,9%	1,8%	2,1%
Haarlem	2,8%	2,7%	2,3%
Maastricht	3,0%	2,9%	3,1%

Illustratie 21: voortijdig schoolverlaten op VO, naar woonplaats leerling als percentage van het totaal aantal VO-leerlingen
Bron: VSV-Verkenner

Daarmee is het VSV-percentage flink gedaald in vergelijking met de voorgaande jaren. Het ligt nu voor het eerst op het landelijk gemiddelde. In de twee voorafgaande jaren waren er in Nijmegen meer schoolverlaters dan gemiddeld.

Sinds het schooljaar 2005-2006 heeft Nijmegen het Flex-college, waarin leerlingen die dreigen uit te vallen op het reguliere VO terecht kunnen.

De VSV-percentages voor de meeste Nijmeegse scholen, dus niet alleen voor de in Nijmegen wonende leerlingen, maar ook voor de in de regio wonende kinderen, liggen meestal onder het landelijk gemiddelde. Dat betekent dat op de Nijmeegse scholen leerlingen uit Nijmegen vaker uitvallen dan leerlingen uit de regio.

Uitval Nijmegenaren in MBO hoog

Jaarlijks vallen ongeveer 360-390 Nijmegenaren die een MBO-opleiding volgen zonder startkwalificatie uit. Dat is ongeveer 14% van het totale aantal Nijmeegse leerlingen op MBO-scholen (m.n. ROC en Helicon).

De uitval in Nijmegen is veel hoger dan het landelijk gemiddelde, dat in 2007-2008 8% bedroeg.

Weliswaar ligt de uitval in het MBO in de meeste andere steden ook boven het landelijk gemiddelde, maar niet zoveel als in Nijmegen. Bovendien doet de dalende tendens, die landelijk en in veel steden te zien is, zich onder de in Nijmegen wonende MBO-leerlingen niet voor.

	'05-'06	'06-'07	'07-'08
aantal Nijmegen	357	387	394
Nederland	9,3%	9,0%	8,5%
Apeldoorn	9,5%	9,3%	9,2%
Groningen	10,6%	11,8%	10,9%
Enschede	11,4%	11,0%	11,0%
Arnhem	13,1%	12,2%	11,7%
Breda	13,3%	13,1%	12,0%
Den Bosch	12,9%	12,4%	12,4%
Haarlem	14,7%	13,1%	12,5%
Maastricht	12,6%	12,0%	13,2%
Nijmegen	13,1%	13,9%	14,3%
Leiden	14,5%	13,3%	14,4%

Illustratie 22: voortijdig schoolverlaten MBO-ers naar woonplaats, als percentage van het totaal aantal MBO-studenten uit de woonplaats

Bron: VSV-Verkenner

De uitval op het ROC, de grootste Nijmeegse MBO-instelling, bedroeg in het schooljaar 2007-2008 10,7%. Dat betekent dat op het ROC, net als bij het VO, de Nijmeegse leerlingen het slechter doen, vaker uitvallen dan die uit de regio. Misschien is het relatief grote aandeel leerlingen met lage startkansen onder de Nijmeegse leerlingen hier (mede) een verklaring voor.

Bronnen

- Onderwijsmonitor 2007, O&S
- Basismateriaal Onderwijsmonitor 2009/2010, O&S (leerplichtbestanden, databestanden onderwijsinstellingen)
- Terugblik en resultaat, diverse jaargangen, Cito
- site VSV-verkenner OCW/CFI
- Stadspeiling 1998, 2003, 2009, O&S